

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

К.В. Муравйов

«9» жовтня 2025 р.

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 053 «Психологія»
Казачук Ольги Сергіївни
на тему: «Особливості професійно-психологічного відбору кандидатів у
судді»
ВИТЯГ
із протоколу № 2 міжкафедрального фахового семінару
Міжрегіональної Академії управління персоналом
від 25 вересня 2025 року**

Присутні:

Головуючий міжкафедрального фахового семінару: Синякова Віра Богданівна, доктор психологічних наук, доцент, заступник завідувача кафедри психології

Секретар міжкафедрального фахового семінару: Мельничук Оксана Богданівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.

Члени семінару:

Раєвська Яна Миколаївна, доктор психологічних наук, професор, директор ІННПСН, завідувач кафедри психології;

Грись Антоніна Михайлівна, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології;

Павлюк Марія Михайлівна, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології;

Самойленко Оксана Анатоліївна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри психології;

Ткачук Тетяна Леонідівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології;

Шопша Олена Леонідівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології;

Коняєва Лілія Дмитрівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології;

Платаш Лариса Броніславівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології;

Шопша Микола Миколайович, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри психології;

Палій Світлана Анатоліївна, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин, декан ННПІСН;

Нич Тамара Володимирівна, кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії та суспільних дисциплін;

Бойко Світлана Станіславівна, кандидат політичних наук, доцент, завідувач кафедри журналістики;

Бахов Іван Степанович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу;

Братусь Ганна Анатоліївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та управління бізнесом.

Присутні на засіданні 16 осіб, із яких 7 докторів і 9 кандидатів наук. У тому числі: 4 докторів психологічних наук, 2 докторів педагогічних наук, 1 доктор економічних наук, 4 кандидати психологічних наук, 1 кандидат педагогічних наук, 1 кандидат політичних наук, 1 кандидат філософських наук, 2 кандидати наук з державного управління.

Порядок денний:

1. Обговорення дисертаційної роботи Казачук Ольги Сергіївни на тему: «Особливості професійно-психологічного відбору кандидатів у судді», поданої для попередньої експертизи на предмет її рекомендації до захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія».

Дисертація виконана в ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом».

Науковий керівник – д.психол.н. Раєвська Яна Миколаївна, професор Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук Міжрегіональної Академії управління персоналом.

Рецензент дисертації: к.держ.упр. доцент, декан Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук.

Доповідь Казачук Ольги Сергіївни: «Особливості професійно-психологічного відбору кандидатів у судді», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія». Тема затверджена Вченою Радою Міжрегіональною Академією управління персоналом протоколом № 5 від 29 червня 2022 року.

Науковий керівник – д.психол.н. Раєвська Яна Миколаївна, професор Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук Міжрегіональної Академії управління персоналом.

Доповідь здобувача:

Шановний пане головуєчий! Шановні учасники поважного зібрання!

Вашій увазі пропонується дисертація на тему: «**Особливості професійно-психологічного відбору кандидатів у судді**», яку виконано на кафедрі

психології Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук Міжрегіональної Академії управління персоналом.

Вибір даної теми зумовлений актуальністю завдань реформування судової системи України, яка потребує якісного оновлення кадрового складу. Професійно-психологічний відбір кандидатів у судді є важливою складовою забезпечення доброчесності, компетентності та емоційної стійкості майбутніх суддів. На сьогодні недостатньо сформована система комплексного психологічного оцінювання кандидатів, що ускладнює об'єктивне прогнозування їхньої професійної ефективності. У цьому контексті дослідження спрямоване на вивчення психологічних характеристик, які є ключовими для суддівської діяльності. Результати дисертації можуть бути використані для вдосконалення підходів до психодіагностики та професійного відбору у системі правосуддя.

Об'єкт дисертаційного дослідження: професійно-психологічний відбір кандидатів на посаду судді.

Предмет дослідження: психологічні характеристики, критерії та методики оцінювання, а також чинники, що зумовлюють ефективність і надійність відбору.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та емпіричній верифікації комплексної системи професійно-психологічного відбору майбутніх суддів, що забезпечує достовірне прогнозування їхньої професійної успішності, відповідає етичним стандартам судової системи і сприяє підвищенню якості кадрового складу суддівського корпусу.

Для досягнення мети дослідження в роботі поставлено такі **завдання дослідження**:

1) здійснити теоретико-методологічний аналіз сучасних підходів до професійно-психологічного відбору кандидатів у судді та окреслити специфіку когнітивних, особистісних та етичних вимог, що впливають із характеру суддівської діяльності;

2) синтезувати теоретичну модель психологічної готовності кандидатів у судді та, ґрунтуючись на порівняльному аналізі світового досвіду відбору, виокремити найефективні практики для їхньої адаптації у вітчизняній системі правосуддя;

3) емпірично дослідити морально-етичні й особистісні характеристики кандидатів та визначити їхній внесок у прогнозування професійної придатності, обґрунтувавши релевантні психодіагностичні критерії;

4) розробити й апробувати інтегровану психологічну модель професійно-психологічного відбору кандидатів у судді, забезпечивши її методичне, статистичне й прогностичне обґрунтування;

5) сформулювати практичні рекомендації щодо впровадження розробленої моделі у діяльність органів судової системи з урахуванням нормативно-правових, організаційних та ресурсних умов;

6) оцінити ефективність і підтвердити покращення ключових індикаторів відбору (достовірності прогнозу професійної придатності, надійності

діагностичних процедур, зниження кадрових ризиків) шляхом статистичного порівняння їхніх значень до та після впровадження запропонованої моделі.

Для розв'язання поставлених завдань використано комплексні методи, включаючи:

- *теоретичні:* порівняльний, системно-структурний методи, метод узагальнення та наукового спостереження щодо сучасного стану досліджуваної проблеми;

- *емпіричні:* констатувальний та формувальний експерименти, психодіагностичні методики: Авторська анкета на 14 питань; Методика «Мотивація професійної діяльності» (К. Замфір, модифікація А. Реана); Методика діагностики спрямованості особистості Б. Басса; Діагностика «Емоційного інтелекту» (Н. Холл); Дослідження рівня емпатійних тенденцій (за методикою І. Юсупова); Діагностика схильності до конфліктної поведінки Методика К. Томаса; Визначення індексу групової згуртованості Сішора); Тест на визначення рівня стресу (за В. Ю. Щербатих); Діагностика професійного вигорання (К. Маслач, С. Джексон в адаптації Н. Е. Водоп'янової); Опитувальник Спілбергера (дослідження самооцінки особистісної тривожності); Аналіз мотиваційних листів кандидатів у судді;

- *методи математичної обробки даних* із їх подальшою якісною інтерпретацією та змістовним узагальненням. Статистична обробка даних і графічна презентація результатів дослідження здійснювалася за допомогою пакета статистичних програм SPSS (версія 20.0).

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що:

вперше: поглиблено комплексний аналіз наукових підходів до питання професійно-психологічного відбору кандидатів у судді, включаючи історичний контекст та методологічні особливості; *застосовано* емпіричний метод дослідження моральних характеристик особистості кандидата шляхом опитування в контексті професійно-психологічного відбору, що дозволяє більш повно та об'єктивно оцінити рівень його професійної та етичної готовності; *розроблено* пропозиції щодо вдосконалення системи психологічного вивчення кандидатів у судді, які можуть бути безпосередньо впроваджені на практиці. Зокрема, запропоновано скоротити кількість осіб, які беруть участь у відборі кандидатів на посаду судді, та включити до складу комісій діючих і колишніх суддів, що мають відповідний досвід та авторитет у професійній спільноті; *запропоновано* різні можливості для ефективного розв'язання складних питань, пов'язаних із формуванням особистості судді, з урахуванням психологічних, етичних та соціальних чинників; *узагальнено* та систематизовано знання щодо професійно-психологічного відбору кандидатів у судді, що робить вагомий внесок у розвиток теорії і практики правової психології та судової діяльності.

поглиблено та уточнено: змістове наповнення поняття «професійно-психологічний відбір» у контексті суддівської професії, уточнено його структурні компоненти, критерії та методи оцінювання, а також взаємозв'язки між моральними, емоційними та когнітивними характеристиками кандидата.

подальшого розвитку набули: підходи до інтеграції психодіагностичних методик, ситуативних завдань і моделювання професійних ситуацій у єдиний алгоритм оцінювання кандидатів у судді.

Відповідно до першого завдання *проведено* ґрунтовний теоретико-методологічний аналіз сучасних підходів до професійно-психологічного відбору кандидатів на посаду судді. *Досліджено* основні концепції, методи та принципи, що використовуються у процесі відбору, з урахуванням сучасних наукових тенденцій.

У початковий період психологічна готовність розумілася як внутрішня чесність, сформована переконаннями та етикою. У період формалізації, з 1960-х років, усвідомлюється потреба у проведенні психологічної експертизи кандидатів, розробляються спеціалізовані психодіагностичні методики. На сучасному етапі психологічна готовність трактується як багатовимірна структура, що охоплює когнітивні, емоційні та ціннісно-сміслові компоненти особистості. Особлива увага приділяється морально-етичній придатності та професійній ідентичності як чинникам суддівської стійкості. Серед загальних характеристик професійно-психологічного відбору виділяється потреба у внутрішній мотивації до правозастосовної діяльності, здатність до морального вибору, адаптація до високого рівня відповідальності й стресу, а також орієнтація на правову культуру та соціальну справедливість.

Виокремлено специфіку когнітивних, особистісних та етичних вимог, що зумовлені особливостями суддівської діяльності. *Визначено*, що ефективне виконання суддівських функцій потребує високого рівня критичного мислення, самоконтролю, відповідальності та моральної зрілості. *Підкреслено* важливість балансу між професійною компетентністю та етичними цінностями судді. Зроблені висновки сприяють удосконаленню системи професійного відбору та підвищенню якості судочинства.

Відповідно до другого завдання *проаналізовано* методологічні підходи до вивчення психологічної готовності кандидатів у судді. Психологічна готовність розглядається як багатокomпонентне утворення, що включає мотиваційний, емоційний, когнітивний та ціннісно-смісловий рівні функціонування особистості. Методологічна база дослідження сформована на основі комплексної інтеграції низки теоретичних підходів і прикладних методів.

Теорія професійної придатності орієнтується на відповідність особистісних якостей кандидата специфіці суддівської діяльності, зокрема щодо рівня самоконтролю, моральної стійкості та здатності до прийняття відповідальних рішень.

Теорія психологічної готовності трактує готовність як динамічний стан інтеграції емоційної стабільності, мотиваційної налаштованості й когнітивної зрілості, необхідної для ефективного функціонування в умовах професійного навантаження.

Теорія морального розвитку забезпечує основу для оцінювання морально-етичної зрілості, що є критично важливою умовою суддівської діяльності, пов'язаної з прийняттям етично обґрунтованих рішень.

Концепція професійного становлення дозволяє вивчати психологічні особливості професійної ідентичності та ціннісної самореалізації кандидатів у судді.

Психодіагностичні методики, зокрема тести на визначення рівня стресостійкості, етичної надійності, емоційного самоконтролю та рефлексивності, використовуються для кількісного оцінювання ключових характеристик.

Метод експертного інтерв'ю та кейс-аналізу дає змогу здійснювати якісну оцінку реальних суджень кандидатів у змодельованих ситуаціях правового вибору, виявляючи глибину їхнього професійного мислення.

Отже, *обґрунтовано*, що методологія дослідження психологічної готовності кандидатів у судді має бути міждисциплінарною, спиратися на емпіричні, психодіагностичні та ціннісно-сміслові підходи, які забезпечують цілісне уявлення про професійну зрілість майбутнього судді.

У межах другого завдання дисертаційного дослідження *здійснено* структурування професійно-психологічного відбору кандидатів у судді за ключовими компонентами, відповідно до яких проведено емпіричну діагностику за чітко визначеними критеріями та методиками.

- *Мотиваційно-ціннісний компонент*: оцінювалася наявність внутрішньої мотивації до професії судді, усвідомлення сенсу та значущості судової діяльності, переважаючий тип професійної мотивації (орієнтація на статус, цінності, правосуддя), узгодженість професійних цілей із власними цінностями. Для оцінювання використовувалася авторська анкета, методика «Мотивація професійної діяльності» (К. Замфір – А. Реан), а також аналіз мотиваційних листів.

- *Особистісно-професійний компонент*: вивчався рівень самосвідомості та саморефлексії кандидатів, здатність до самоконтролю й автономії, оцінка сильних і слабких сторін. Застосовувалась методика «Діагностики спрямованості особистості» (Б. Басса), методика визначення рівня емпатійності (Ю. Ільїна), методика Юсупова з дослідження моральної рефлексії, тест Спілбергера на тривожність, а також опитувальник самосприйняття й самоконтролю.

- *Емоційно-регуляторний компонент*: оцінювалися рівень емоційного інтелекту, стійкість до стресу, здатність контролювати емоції, а також збереження самовладання в умовах тиску. Використано тест емоційного інтелекту (Н. Холл), шкалу тривожності, тест на визначення рівня стресу, а також спеціально адаптований опитувальник з оцінки емоційної регуляції.

- *Конфліктно-операційний компонент*: вивчалась схильність до конструктивного чи деструктивного розв'язання конфліктів, домінуючий стиль поведінки (уникнення, компроміс, змагання), рівень комунікативної толерантності та здатність до командної взаємодії. Використано методику К.

Томаса (стилі поведінки у конфліктах), індекс згуртованості Сішора, а також оцінку ефективності міжособистісної взаємодії.

- *Професійно-етичний компонент*: оцінювався рівень професійної ідентичності, етична надійність, готовність до прийняття обґрунтованих рішень, а також здатність дотримуватись високих моральних стандартів. Використано авторську анкету (додатково до мотиваційного блоку), повторно застосовано методику К. Замфіра – А. Реана, а також аналіз мотиваційних листів як показників етичної зрілості, відповідальності й уявлень про професію судді.

Відповідно до третього завдання дослідження проводилося у три етапи (*підготовчому, констатувальному. формувальному*) в період з 2022 р. по 2024 р.

Для участі у дослідженні було залучено три групи респондентів, загальна кількість яких склала 198 осіб. Перша група складалася із 98 кандидатів на посаду судді, які проходили навчання на базі Національної школи суддів України, що знаходиться на вулиці Жилянській, 120а, у місті Києві. Друга група респондентів складалася із 56 діючих суддів, які поділилися своїм досвідом проходження професійно-психологічного відбору та оцінкою цього процесу. Третя група респондентів складалася із 44 колишніх суддів, які працювали у судах різних інстанцій міст Києва, Чернігова, Полтави, Кіровограду та їхніх областей. Дослідження було здійснено протягом 2022-2024 років у складних воєнних умовах, що охоплювали всю територію України.

Визначено основні компоненти професійно-психологічного відбору кандидатів у судді (мотиваційно-ціннісний, особистісно-професійний, емоційно-регуляторний, конфліктно-операційний, професійно-етичний), його критерії та методики дослідження.

психологічних характеристик кандидатів у судді, діючих суддів та колишніх суддів було проаналізовано типи мотивації, рівень емоційного інтелекту, професійну спрямованість, емпатійність та стилі поведінки у конфліктних ситуаціях.

За методикою «Мотивація професійної діяльності» (К. Замфір, модифікація А. Реана) встановлено, що 40 % кандидатів у судді мають внутрішній тип мотивації, що свідчить про їхнє прагнення до професійного самоздійснення та відповідальності. У діючих суддів цей показник є вищим і становить 55 %, а в колишніх – лише 30 %. Переважання зовнішньої позитивної мотивації у 45 % кандидатів і 35 % діючих суддів засвідчує орієнтацію на статус і соціальне визнання. Зовнішня негативна мотивація найчастіше виявляється у колишніх суддів (30 %), що може бути наслідком професійного вигорання або незадоволення професією.

За методикою Б. Басса щодо спрямованості особистості у кандидатів у судді переважає спрямованість на спілкування (45 %), що вказує на соціальну відкритість і комунікабельність. Водночас у діючих суддів домінує спрямованість на справу (50 %), що відображає орієнтацію на зміст діяльності

та професійні функції. Колишні судді демонструють збалансований розподіл між ціннісною орієнтацією на себе, спілкування та справу.

Рівень емоційного інтелекту за методикою Н. Холла засвідчив вищі інтегральні показники у діючих суддів (75 балів), порівняно з кандидатами (67 балів) і колишніми суддями (62 бали). Найнижчі значення зафіксовано в групі «самотивація» та «управління емоціями» саме в колишніх суддів, що може свідчити про зниження емоційного ресурсу після тривалого професійного навантаження. У кандидатів потребує розвитку показник «розпізнавання емоцій інших» (14 балів), що є ключовим для ефективної судової комунікації.

За методикою І. Юсупова (оцінка емпатійних тенденцій) 45 % кандидатів мають високий рівень емпатійності, 30 % – нормальний, і лише 2 % – дуже низький. Порівняно з діючими суддями, серед яких лише 30 % демонструють високий рівень емпатії, а 4 % – низький, можна припустити, що емпатійна чутливість дещо знижується з досвідом. У колишніх суддів цей показник ще нижчий – лише 20 % демонструють високий рівень емпатії.

Щодо стилів поведінки у конфліктних ситуаціях (методика К. Томаса) виявлено, що у кандидатів найчастіше зустрічається співпраця (35 %) і компроміс (25 %), що свідчить про їх орієнтацію на конструктивне вирішення конфліктів. У діючих суддів переважають стратегії суперництва (22 %) та компромісу (24 %), що відображає потребу швидко ухвалювати рішення. Колишні судді частіше демонструють уникнення (20 %) та пристосування (20 %), що може свідчити про втому від необхідності постійного врегулювання складних ситуацій.

Результати підтверджують важливість цілісної оцінки психологічної готовності, де особливе значення мають гнучкість мотивації, емоційна саморегуляція, емпатія та конфліктна компетентність як ключові умови для успішного виконання професійних функцій судді.

У межах третього завдання також було проаналізовано рівень згуртованості, стресу, професійного вигорання та тривожності серед кандидатів у судді, діючих та колишніх суддів із метою виявлення психоемоційних ризиків, що впливають на професійну стійкість.

Рівень групової згуртованості за методикою Сішора виявився найвищим у групі кандидатів – 30 % мають високі показники (понад 15 балів), тоді як серед діючих суддів цей показник становить лише 20 %, а серед колишніх – 15 %. У той же час, у 10 % діючих і 15 % колишніх суддів виявлено низький рівень згуртованості, що може свідчити про професійне відчуження або втрату командної взаємодії.

Рівень стресу за методикою В. Ю. Щербатих вказує на суттєву напруженість серед діючих суддів: 20 % перебувають у зоні сильного стресу, ще 10 % – у зоні виснаження. Серед кандидатів ситуація більш помірна – лише 7 % демонструють сильний рівень стресу, а 3 % – виснаження. У колишніх суддів ці показники зростають до 30 % і 15 % відповідно, що підтверджує накопичення хронічного психоемоційного напруження.

За методикою К. Маслач і С. Джексона (адаптація Н. Водоп'янової) було виявлено, що найвищий рівень емоційного виснаження зафіксовано у діючих суддів – 30 % проти 22 % у кандидатів і 28 % у колишніх суддів. Деперсоналізація також вираженіша у колишніх суддів (18 %), що може свідчити про втрату сенсу професійної діяльності. Редукція особистих досягнень простежується в усіх трьох групах приблизно на однаковому рівні – від 10 до 15 %.

Рівень тривожності за шкалою Спілбергера-Ханіна свідчить про високі ризики емоційної дестабілізації, особливо серед колишніх суддів, де 60 % респондентів продемонстрували високий рівень тривожності (понад 45 балів). У діючих суддів цей показник становить 45 %, тоді як серед кандидатів – 25 %. Помірний рівень тривожності спостерігається у 50 % кандидатів і 40 % діючих суддів.

Результати вказують на значну емоційну та психофізіологічну напруженість серед діючих і особливо колишніх суддів, що підтверджує необхідність запровадження профілактичних заходів проти професійного вигорання, зниження рівня тривожності та підтримки здорового мікроклімату в судових колективах.

У межах третього завдання також було здійснено аналіз змісту та якості мотиваційних листів кандидатів у судді, поданих відповідно до вимог Ради суддів України. Дослідження охоплювало як формальні параметри відповідності, так і психологічні аспекти поданої самопрезентації.

Аналіз показав, що найбільшого дотримання зазнали технічні вимоги: 100 % листів відповідали шрифтовим стандартам (Times New Roman, 12 pt), 97,7 % – мали правильне вирівнювання тексту по ширині, а 95,3 % – не містили макросів чи сторонніх вставок. Разом з тим, лише 83,7 % листів були структуровані відповідно до офіційних вимог, а грамотність та відсутність помилок була дотримана у 88,4 % робіт, що вказує на потребу вдосконалення мовного оформлення у частини кандидатів.

Щодо психологічного змісту мотиваційних листів, 93 % кандидатів продемонстрували усвідомлення ролі та відповідальності судді, 95,3 % – дотримання етичних принципів, без демонстрації критики інших учасників добору. 90,7 % листів відзначалися аргументованістю викладу, а 86 % – акцентом на спрямованість на суспільне благо, що свідчить про соціальну орієнтацію претендентів. У 83,7 % випадків зафіксовано вміння висвітлювати професійні досягнення, при цьому 67,4 % кандидатів намагалися зберігати баланс між скромністю і самопрезентацією. Також 84,1 % листів містили вираження внутрішньої мотивації та стійкості до труднощів, що є ознакою психологічної готовності до професійного виклику.

Результати контент-аналізу мотиваційних листів підтверджують високий рівень свідомості, етичності та мотиваційної зрілості більшості кандидатів, а також їхню здатність до саморефлексії, соціальної відповідальності та професійної ідентифікації.

Відповідно до четвертого завдання Для емпіричного дослідження процесу професійно-психологічного відбору кандидатів у судді використано комплекс з 9 психодіагностичних методик, які охоплювали мотиваційно-ціннісний, особистісно-професійний, емоційно-регуляторний, конфліктно-операційний, професійно-етичний компоненти, використано також аналіз мотиваційних листів кандидатів у судді на посаду.

Кореляційний аналіз дозволив виявити значущі взаємозв'язки між особистісними характеристиками та професійно важливими якостями у трьох досліджуваних групах: кандидатів у судді, діючих і колишніх суддів.

У групі кандидатів у судді встановлено, що мотивація професійної діяльності позитивно пов'язана з емоційним інтелектом ($r = 0,58$; $p < 0,001$), що свідчить про важливість емоційної саморегуляції для формування внутрішньої професійної орієнтації. Найвищий коефіцієнт було зафіксовано між емоційним інтелектом і емпатійними тенденціями ($r = 0,71$; $p < 0,001$), що підтверджує тісний зв'язок між емоційною компетентністю та здатністю до розуміння інших. Водночас виявлено негативні кореляції між емоційним інтелектом і особистісною тривожністю ($r = -0,47$) та між емпатією і професійним вигоранням ($r = -0,50$), що вказує на потенційний захисний ефект емоційної зрілості.

У групі діючих суддів аналогічно простежено помірно сильний позитивний зв'язок між мотивацією та емоційним інтелектом ($r = 0,62$) і сильний зв'язок між емоційним інтелектом та емпатією ($r = 0,68$). Значущим є також позитивний кореляційний зв'язок між тривожністю і професійним вигоранням ($r = 0,53$), що свідчить про психоемоційні ризики, притаманні чинній судовій діяльності. Водночас зафіксовано слабкий негативний зв'язок між емпатією та тривожністю ($r = -0,42$; $p < 0,05$), що вказує на роль емоційного розуміння як чинника зниження тривожності.

У групі колишніх суддів виявлено стабільну тенденцію до негативних кореляцій між професійним вигоранням і мотивацією ($r = -0,56$), емоційним інтелектом ($r = -0,61$), емпатією ($r = -0,46$) та емоційною тривожністю ($r = -0,49$). Це свідчить про те, що саме зниження емоційної компетентності та професійної мотивації могло сприяти вигоранню, яке, своєю чергою, є чинником професійного відчуження й можливої втрати віри у значущість суддівської діяльності.

Загалом результати кореляційного аналізу підтвердили, що емоційний інтелект, емпатія та внутрішня мотивація є ключовими буферами проти тривожності та вигорання, а отже – критично важливими для психологічної готовності й професійної стійкості суддів.

Регресійний аналіз дозволив визначити внесок ключових особистісних характеристик у пояснення варіативності професійного вигорання серед кандидатів, діючих і колишніх суддів. Було побудовано три моделі, які підтверджують високий рівень предиктивності психологічних змінних у прогнозуванні ризиків професійного виснаження.

У групі кандидатів у судді статистично значущими предикторами вигорання стали:

- емоційний інтелект ($\beta = -0,39$; $p < 0,001$), що має сильний негативний вплив, тобто чим вищий рівень емоційної компетентності, тим нижча ймовірність вигорання;
- мотивація професійної діяльності ($\beta = -0,34$; $p < 0,001$) – помірно сильний негативний вплив;
- емпатійні тенденції ($\beta = -0,28$; $p < 0,001$) – помірний негативний вплив;
- водночас особистісна тривожність ($\beta = 0,27$; $p < 0,001$) чинить позитивний вплив, посилюючи ризики емоційного виснаження.

Модель є статистично значущою, з високим коефіцієнтом пояснення (постійна = 27,89; $t = 11,98$; $p < 0,001$).

У групі діючих суддів спостерігаються аналогічні тенденції:

- найсильнішими захисними предикторами вигорання залишаються емоційний інтелект ($\beta = -0,41$) та мотивація професійної діяльності ($\beta = -0,37$), обидва – $p < 0,001$;
- емпатія ($\beta = -0,30$) також має негативний вплив, але менш виражений;
- особистісна тривожність ($\beta = 0,36$; $p < 0,001$) виявляється як стабільний позитивний предиктор вигорання, що підтверджує психоемоційне напруження у професійній діяльності судді.

Модель має високий рівень пояснювальної здатності (постійна = 28,12; $t = 12,45$; $p < 0,001$).

У групі колишніх суддів домінуючим чинником вигорання також виступає низький емоційний інтелект ($\beta = -0,40$; $p < 0,001$), за ним – низька мотивація професійної діяльності ($\beta = -0,40$; $p < 0,001$), зниження емпатійних тенденцій ($\beta = -0,29$) та висока особистісна тривожність ($\beta = 0,31$). Ці змінні виявили статистично значущі ефекти, що дає підстави розглядати їх як ключові прогностичні маркери психоемоційного вигорання у межах завершення професійної діяльності.

Таким чином, результати регресійного аналізу підтверджують, що високий рівень емоційного інтелекту, внутрішня мотивація та розвинена емпатія є надійними захисними чинниками, тоді як підвищена тривожність виступає стабільним предиктором професійного виснаження в усіх трьох групах. Отримані дані мають практичну цінність для профілактики вигорання та розробки програм психологічної підтримки суддів.

Відповідно до п'ятого завдання розроблено модель професійно-психологічного відбору кандидатів у судді, яка включає п'ять взаємопов'язаних компонентів. Кожен з них репрезентує ключові психологічні характеристики, критично важливі для успішного та етично виваженого здійснення суддівської діяльності.

1. *Мотиваційно-ціннісний компонент* охоплює глибину професійної мотивації, орієнтацію на служіння праву та внутрішню потребу в суспільній справедливості. Для його діагностики застосовано методику К. Замфіра (у

модифікації А. Реана), а також шкалу цінностей, що дозволяє виявити провідні смисложиттєві орієнтири кандидата.

2. *Особистісно-рефлексивний компонент* передбачає здатність до самопізнання, критичної самооцінки, усвідомлення сильних і слабких сторін, а також наявність внутрішньої стійкості. У рамках цього блоку використовувалися методики діагностики тривожності (Спілбергера–Ханіна), стресостійкості (В. Ю. Щербатих) і самооцінки особистісної зрілості.

3. *Емоційно-регулятивний компонент* відображає здатність до саморегуляції емоційного стану, наявність розвиненого емоційного інтелекту, а також уміння до співпереживання. Для його оцінки було використано тест емоційного інтелекту (Н. Холл) та опитувальник емпатійних тенденцій (І. Юсупов), які дозволили комплексно виміряти емоційну компетентність.

4. *Конфліктно-операційний компонент* включає стратегії поведінки у конфліктних ситуаціях, рівень розвитку комунікативних навичок та здатність ефективно працювати в команді. Для діагностики цього блоку застосовано методику К. Томаса, а також індекс групової згуртованості (Сішора), що дозволяє оцінити вміння співпрацювати в умовах соціального напруження.

5. *Професійно-етичний компонент* охоплює моральну стійкість, етичні орієнтири, здатність до етичного вибору, а також толерантність до неформальних впливів і стійкість до ризиків професійної деформації. Діагностика здійснювалася на основі етичного інтерв'ю, спостереження в межах ситуаційних вправ та аналізу ситуацій морального вибору.

Таким чином, запропонована модель є комплексною, багаторівневою і дозволяє здійснювати всебічну оцінку психологічної готовності кандидатів до здійснення судової діяльності з урахуванням ціннісних, особистісних, емоційних та етичних чинників.

Також сформульовано практичні рекомендації щодо вдосконалення системи професійно-психологічного відбору кандидатів у судді. Запропоновані напрями інтегрують результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і апробації моделі у прикладному форматі.

Комплексна оцінка за п'ятьма компонентами (мотиваційно-ціннісним, особистісно-рефлексивним, емоційно-регулятивним, конфліктно-операційним і професійно-етичним) має стати обов'язковим етапом добору до судової професії, що забезпечує системну і глибоку оцінку психологічної готовності кандидата.

Стандартизація процедури та автоматизоване обчислення інтегрального індексу придатності на основі 112 валідованих показників із подальшим переведенням у 10-бальну шкалу оцінювання дозволить об'єктивізувати результати і зменшити людський фактор при ухваленні рішень.

Встановлення порогових значень дозволить чітко диференціювати рівень професійної готовності: забезпечити допуск, умовний допуск або направлення на програму цільової психологічної підтримки в разі виявлення ризиків.

Впровадження цифрової платформи для інтеграції результатів діагностики, формування профілю кандидата, надання персоналізованих

рекомендацій та фіксації динаміки змін у разі проходження супровідних інтервенцій.

Сертифікація психологів, що супроводжують процес добору в кожному апеляційному окрузі, з визначенням чітких вимог до їхньої кваліфікації, дотриманням стандартів етичної практики та участю в періодичному підвищенні кваліфікації.

Регулярний моніторинг і впровадження індивідуальних програм профілактики емоційного вигорання як обов'язковий компонент підтримки професійного здоров'я суддівського корпусу.

Відповідно до шостого завдання апробовано модель професійно-психологічного відбору кандидатів у судді, яка включає п'ять взаємопов'язаних компонентів.

сформульовані альтернативні рішення актуальних проблем становлення особистості судді, що виходять за межі традиційних процедур добору та пропонують системний підхід до підтримки професійної і психологічної готовності.

Ключові стратегічні рішення:

- Відмова від одноразової оцінки на користь динамічного психологічного супроводу протягом усіх етапів професійного становлення;
- Інтеграція етичного модуля в освітні програми та практичну підготовку кандидатів з акцентом на формування моральної відповідальності;
- Запровадження адаптивних форм допуску із можливістю обов'язкового проходження додаткових етапів розвитку у разі граничних (пограничних) результатів;
- Формування етичної культури судової професії через регулярну групову супервізію, освітній діалог і наставництво як невід'ємну складову профілактики вигорання та професійної деформації.

Очікуваний ефект впровадження:

- Зниження рівня професійного вигорання серед суддів на 11-13 %, завдяки ранньому виявленню емоційного виснаження;
- Скорочення кількості дисциплінарних скарг на 12,4 %, що пов'язано з підвищенням етичної рефлексії та самоконтролю;
- Підвищення довіри до судової системи з боку громадськості на 8,8 %, внаслідок посилення прозорості добору;
- Оптимізація витрат часу: економія 2470 людино-годин на один конкурс за рахунок автоматизації процесів і зниження кількості неуспішних кандидатів.

Запропонована модель професійно-психологічного відбору, побудована на базі п'яти структурних компонентів, довела свою високу ефективність, прогностичну обґрунтованість та практичну реалізовуваність. Вона не лише забезпечує якісний відбір суддівських кадрів, а й сприяє довготривалій трансформації судової системи через розвиток психологічної стійкості, етичної відповідальності та емоційної зрілості майбутніх суддів.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів даної проблеми. Перспективою наукових досліджень є вдосконалення психодіагностичних

інструментів для відбору суддів, розробка адаптивних моделей психологічного супроводу впродовж професійної кар'єри та інтеграція цифрових технологій у процедури оцінювання.

На цьому доповідь завершено. Дякую за увагу!

ЗАПИТАННЯ:

Павлюк Марія Михайлівна, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології:

- *Які основні психологічні якості визначають професійну придатність кандидата на посаду судді?*

Відповідь здобувачки: Дякую за запитання.

Основними психологічними якостями, що визначають професійну придатність судді, є емоційна стійкість, самоконтроль, високий рівень критичного мислення, здатність до емпатії та моральна відповідальність. Ці характеристики забезпечують об'єктивність судових рішень, неупередженість і здатність ефективно діяти в умовах стресу та суспільного тиску.

Братусь Ганна Анатоліївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та управління бізнесом:

- *Яким чином емоційний інтелект впливає на ефективність суддівської діяльності?*

Відповідь здобувачки: Дякую за запитання.

Емоційний інтелект визначає здатність судді розпізнавати, розуміти та регулювати власні емоції, а також адекватно реагувати на емоційні стани інших учасників судового процесу. Високий рівень емоційного інтелекту сприяє зниженню конфліктності, підвищенню комунікативної ефективності та запобігає професійному вигоранню.

Шопша Микола Миколайович, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології:

- *Чому етична зрілість є невід'ємною складовою професійно-психологічного відбору кандидатів у судді?*

Відповідь здобувачки: Дякую за запитання.

Етична зрілість гарантує, що кандидат здатен приймати морально виважені рішення в ситуаціях правової невизначеності. Вона проявляється у внутрішній доброчесності, здатності до морального вибору та відповідальності перед суспільством. Без сформованої етичної свідомості неможливо забезпечити справедливість і довіру до судової системи.

Коняєва Лілія Дмитрівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології:

- *Яке значення має мотивація у структурі професійно-психологічного відбору кандидатів у судді?*

Відповідь здобувачки: Дякую за запитання.

Мотивація є рушійною силою професійного розвитку судді. Кандидати з внутрішньою мотивацією орієнтовані на служіння праву, справедливість і

суспільне благо, а не на особисту вигоду чи статус. Така мотивація підвищує рівень професійної відповідальності, моральної стабільності та психологічної готовності до виконання суддівських функцій.

Платаш Лариса Броніславівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології:

- *Які психодіагностичні методики виявилися найбільш ефективними для оцінки кандидатів у судді?*

Відповідь здобувачки: Дякую за запитання.

Найбільш ефективними виявилися методики діагностики емоційного інтелекту (Н. Холл), визначення мотивації професійної діяльності (К. Замфір – А. Реан), тест Спілбергера для вимірювання рівня тривожності, а також методика К. Томаса для вивчення стилів поведінки у конфліктних ситуаціях. Важливими стали аналіз мотиваційних листів кандидатів у судді та відповіді на питання авторської анкети. Комплексне використання цих методів забезпечує всебічну оцінку особистості кандидата.

Самойленко Оксана Анатоліївна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри психології:

- *Які результати показали кандидати порівняно з діючими та колишніми суддями у вашому дослідженні?*

Відповідь здобувачки: Дякую за запитання.

Кандидати продемонстрували вищий рівень емпатії, згуртованості та внутрішньої мотивації, ніж колишні судді, однак нижчий рівень емоційної стійкості порівняно з діючими. Це свідчить про високий потенціал розвитку, але й потребу у психологічній підготовці для підвищення стресостійкості та саморегуляції.

Грись Антоніна Михайлівна, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології:

- *Яке практичне значення має розроблена вами модель професійно-психологічного відбору для судової системи України?*

Відповідь здобувача: Дякую за запитання.

Розроблена модель дозволяє здійснювати об'єктивний і комплексний добір кандидатів на посаду судді, враховуючи мотиваційні, емоційні, етичні та когнітивні показники. Її впровадження сприяє зниженню кадрових ризиків, підвищенню рівня довіри до судової системи та формуванню морально стійкого суддівського корпусу, здатного ефективно працювати в умовах сучасних викликів.

ВИСТУПИ:

Братусь Ганна Анатоліївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та управління бізнесом:

Шановні колеги!

Ознайомившись із представленою дисертацією Казачук Ольги Сергіївни, хочу відзначити її надзвичайно високий рівень наукової зрілості та практичної орієнтації. Авторка переконливо обґрунтувала необхідність удосконалення

системи професійно-психологічного відбору кандидатів у судді в умовах реформування судової системи України.

Особливо цінним є системний підхід до аналізу когнітивних, особистісних і етичних вимог, що висуваються до суддівської діяльності, а також розробка авторської моделі відбору, заснованої на емпірично перевірених критеріях.

Робота вирізняється глибиною методологічного аналізу, логічною послідовністю та високим рівнем наукової аргументації.

Вважаю, що результати цього дослідження мають важливе значення для вдосконалення кадрової політики у сфері правосуддя, забезпечення її прозорості та професіоналізму.

Синякова Віра Богданівна, доктор психологічних наук, доцент, заступник завідувача кафедри психології:

Шановні колеги!

Дисертація Казачук Ольги Сергіївни присвячена надзвичайно актуальній темі – психологічному забезпеченню добору суддівських кадрів. Сьогодні, коли суспільство очікує від судової системи об'єктивності, моральності та довіри, наукове обґрунтування механізмів професійно-психологічного відбору набуває особливої ваги.

Авторка продемонструвала високий рівень аналітичного мислення, глибоке розуміння специфіки суддівської діяльності та її психологічних викликів.

Варто підкреслити наукову новизну побудованої моделі відбору, яка інтегрує п'ять ключових компонентів – мотиваційно-ціннісний, особистісно-рефлексивний, емоційно-регулятивний, конфліктно-операційний і професійно-етичний.

Робота має вагоме практичне значення і може стати основою для оновлення підходів у системі підготовки суддів.

Грись Антоніна Михайлівна, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології:

Дозвольте висловити щире захоплення дисертаційною роботою Казачук Ольги Сергіївни. Її дослідження вирізняється комплексністю, актуальністю та високою науковою культурою.

Авторці вдалося поєднати теоретичний аналіз світових підходів до психологічного відбору суддів із глибоким емпіричним дослідженням, проведеним на вітчизняному матеріалі.

Важливим досягненням є обґрунтування взаємозв'язків між мотивацією, емоційним інтелектом, емпатією та професійним вигоранням. Ці результати мають не лише наукову, а й практичну цінність для розробки програм психологічної підтримки суддів.

Дисертація Казачук О.С. цілком відповідає вимогам пункту 10 Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого

постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167, тому я особисто підтримую пропозицію щодо рекомендації даної дисертаційної роботи до подальшого проходження в спеціалізованій вченій раді.

Шопша Олена Леонідівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, рецензент:

Шановні колеги!

Хочу висловити щиру підтримку представленій дисертаційній роботі Казачук Ольги Сергіївни. Тема професійно-психологічного відбору кандидатів у судді має не лише академічне, а й державне значення, оскільки стосується довіри громадян до судової влади.

Особливу цінність цієї праці вбачаю у її багаторівневому підході – від ґрунтового аналізу теоретичних основ до створення ефективної практичної моделі з чіткими критеріями оцінювання.

Робота вирізняється високою методологічною культурою, обґрунтованістю висновків та практичною спрямованістю. Дисертація Казачук О.С. є вагомим внеском у розвиток сучасної юридичної та психологічної науки України.

Я.М. Раєвська, д.психол.н., проф., директор ННПСи МАУП (науковий керівник):

Шановні колеги!

Дисертаційна робота Казачук Ольги Сергіївни є ґрунтовним і завершеним науковим дослідженням, присвяченим вкрай важливій і сучасній проблемі – удосконаленню системи професійно-психологічного відбору кандидатів у судді.

Тема дослідження вирізняється високим рівнем актуальності, оскільки судова система України нині перебуває в процесі глибоких реформ, які передбачають оновлення кадрового складу та підвищення довіри суспільства до правосуддя. Саме від психологічної підготовки, етичної стійкості та внутрішньої мотивації суддів значною мірою залежить рівень справедливості та неупередженості судових рішень.

Актуальність роботи Казачук О.С. полягає у необхідності формування нових підходів до оцінювання психологічної готовності суддів, які виходять за межі формальних критеріїв відбору та ґрунтуються на комплексному аналізі когнітивних, емоційних, мотиваційних і морально-етичних характеристик особистості. У сучасних умовах, коли суспільство очікує від суддів високого рівня моральної відповідальності та професійної компетентності, питання психологічного добору кадрів є стратегічним для розвитку правової держави.

Авторкою обґрунтовано вибір теми дослідження, чітко визначено об'єкт, предмет, мету та завдання, логічно побудовано гіпотезу та методологічну основу. Особливої уваги заслуговує збалансоване поєднання теоретичного аналізу та емпіричної верифікації, що дозволило розробити цілісну систему оцінювання професійно-психологічної придатності кандидатів у судді.

У роботі Казачук Ольги Сергіївни чітко простежується висока культура наукового мислення, вміння логічно аргументувати власну позицію та

використовувати сучасні психодіагностичні методики у комплексному дослідженні. Особливо варто відзначити застосування кореляційного й регресійного аналізу, які забезпечили глибоке розкриття взаємозв'язків між емоційним інтелектом, емпатією, мотивацією та рівнем професійного вигорання суддів.

Дисертація має завершену логічну структуру, виважений методологічний апарат і відзначається високим рівнем емпіричної достовірності. Авторка послідовно виконала всі поставлені завдання, зокрема:

- 1) здійснила теоретико-методологічний аналіз сучасних підходів до професійно-психологічного відбору суддів у вітчизняному та зарубіжному контексті;
- 2) визначила специфіку когнітивних, особистісних і етичних вимог до суддівської професії, що впливають із її морально відповідального характеру;
- 3) побудувала теоретичну модель психологічної готовності кандидата у судді, спираючись на системний аналіз наукових джерел і практичних досліджень;
- 4) провела емпіричне дослідження, яке охопило три групи респондентів – кандидатів у судді, діючих і колишніх суддів – із загальною вибіркою 198 осіб; виявила статистично значущі взаємозв'язки між рівнем емоційного інтелекту, мотивацією професійної діяльності, емпатійними тенденціями, тривожністю та схильністю до професійного вигорання;
- 5) розробила та апробувала інтегровану модель професійно-психологічного відбору кандидатів у судді, яка включає п'ять взаємопов'язаних компонентів – мотиваційно-ціннісний, особистісно-рефлексивний, емоційно-регулятивний, конфліктно-операційний і професійно-етичний.
- 6) сформулювала практичні рекомендації для запровадження цієї моделі у діяльність органів судової системи України з урахуванням правових, організаційних і ресурсних факторів.

Практичне значення дисертації полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані Вищою кваліфікаційною комісією суддів України, Національною школою суддів, а також у процесі психологічної підготовки кандидатів і підвищення кваліфікації діючих суддів. Розроблена авторкою модель може стати інструментом для оптимізації кадрової політики в судовій сфері, зменшення ризиків професійного вигорання та підвищення ефективності правосуддя.

Особливо хочу відзначити високий рівень особистої відповідальності та наукової ініціативності Казачук Ольги Сергіївни. Протягом підготовки дисертації вона виявила глибоку мотивацію, аналітичне мислення, вміння працювати з великими обсягами емпіричних даних, а також схильність до систематизації й узагальнення результатів. Авторка активно брала участь у наукових конференціях, круглих столах, семінарах, публікувала результати

дослідження у фахових виданнях, що свідчить про її наукову зрілість і відповідальне ставлення до дослідницької роботи.

Результати дисертації представлені у 17 наукових працях, у тому числі 1 стаття проіндексована у наукометричній базі Scopus, 10 статей у фахових виданнях України, внесених до міжнародних науково-метричних баз даних, дві праці апробаційного характеру, п'ять доповідей на міжнародних і всеукраїнських конференціях, круглих столах, марафонах.

Дисертаційна робота Казачук Ольги Сергіївни є самостійним, послідовним і науково обґрунтованим дослідженням, яке містить нові теоретичні узагальнення та практичні рекомендації, що мають вагоме значення для розвитку юридичної психології, психології професійної діяльності та кадрового менеджменту у сфері правосуддя.

Вважаю, що дисертація Казачук О.С. повністю відповідає вимогам до кваліфікаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії відповідно до постанови Кабінету Міністрів України №167 від 6 березня 2019 року.

Здобувачка повністю виконала освітньо-наукову програму підготовки докторів філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія» в Міжрегіональній Академії управління персоналом.

Підсумовуючи, зазначу, що дисертація Казачук Ольги Сергіївни відзначається науковою новизною, теоретичною глибиною, методологічною виваженістю та високим рівнем практичної цінності.

Робота є вагомим внеском у розвиток сучасної української психології, сприяє підвищенню якості підготовки суддівських кадрів і формуванню психологічно стійкої, етично зрілої особистості судді.

У зв'язку з цим, повністю підтримую рекомендацію подати дисертацію Казачук Ольги Сергіївни на розгляд спеціалізованої вченої ради для присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія».

УХВАЛИЛИ:

Дисертація Казачук Ольги Сергіївни на тему «Особливості професійно-психологічного відбору суддів» є самостійним, завершеним, цілісним науковим дослідженням, оформленим відповідно до встановлених вимог.

Актуальність теми та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт.

Дисертаційне дослідження виконане у межах комплексних науково-дослідних тем кафедри психології Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом» «Соціально-психологічний супровід збереження психічного здоров'я особистості в умовах трансформації суспільства», «Трансформаційні процеси розвитку та становлення особистості у кризових ситуаціях: сучасні психосоціальні виміри» (Державний реєстраційний номер: 0122U201363 від 06.11.2022).

Внесок авторки полягає у теоретичному узагальненні та науковому обґрунтуванні системи професійно-психологічного відбору кандидатів у судді,

у визначенні її структурних компонентів, критеріїв та методів оцінювання. Казачук Ольгою Сергіївною розроблено інтегровану модель психологічної готовності майбутніх суддів, яка поєднує когнітивні, мотиваційні, емоційно-регулятивні та етичні чинники.

Казачук О.С. здійснила емпіричне дослідження, що охопило різні групи респондентів – кандидатів, діючих і колишніх суддів, – та провела статистичну перевірку гіпотез, яка підтвердила прогностичну значущість емоційного інтелекту, мотивації та емпатії для професійної придатності суддів.

Результати роботи мають не лише наукову новизну, а й практичну цінність, адже можуть бути використані у діяльності Національної школи суддів України, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та у програмах підготовки суддівських кадрів.

Формулювання наукового завдання, нове розв’язання якого отримано в дисертації. Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що:

вперше: поглиблено комплексний аналіз наукових підходів до питання професійно-психологічного відбору кандидатів у судді, включаючи історичний контекст та методологічні особливості; застосовано емпіричний метод дослідження моральних характеристик особистості кандидата шляхом опитування в контексті професійно-психологічного відбору, що дозволяє більш повно та об’єктивно оцінити рівень його професійної та етичної готовності; розроблено пропозиції щодо вдосконалення системи психологічного вивчення кандидатів у судді, які можуть бути безпосередньо впроваджені на практиці. Зокрема, запропоновано скоротити кількість осіб, які беруть участь у відборі кандидатів на посаду судді, та включити до складу комісій діючих і колишніх суддів, що мають відповідний досвід та авторитет у професійній спільноті; запропоновано різні можливості для ефективного розв’язання складних питань, пов’язаних із формуванням особистості судді, з урахуванням психологічних, етичних та соціальних чинників; узагальнено та систематизовано знання щодо професійно-психологічного відбору кандидатів у судді, що робить вагомий внесок у розвиток теорії і практики правової психології та судової діяльності.

поглиблено та уточнено: змістове наповнення поняття «професійно-психологічний відбір» у контексті суддівської професії, уточнено його структурні компоненти, критерії та методи оцінювання, а також взаємозв’язки між моральними, емоційними та когнітивними характеристиками кандидата.

подальшого розвитку набули: підходи до інтеграції психодіагностичних методик, ситуативних завдань і моделювання професійних ситуацій у єдиний алгоритм оцінювання кандидатів у судді.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, що захищаються. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані автором у дисертаційній роботі, ґрунтуються на теоретико-методологічних засадах науки «Психологія», узагальненні поглядів та дослідженні ідей провідних вітчизняних і зарубіжних учених, використанні системи загальнонаукових і спеціальних методів. У роботі використано значну

кількість джерел інформації, наведено дані про апробацію результатів на науково-практичних конференціях та впровадження розробок авторки у практичну діяльність організацій. У цілому наукові результати, отримані в дисертації, є достовірними, науково обґрунтованими та доказовими.

Наукове значення роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні, розробці та емпіричній перевірці комплексної моделі професійно-психологічного відбору кандидатів у судді, яка ґрунтується на сучасних концепціях юридичної та професійної психології. Уперше систематизовано й узагальнено підходи до оцінювання психологічної готовності суддів, що охоплюють когнітивні, емоційно-регулятивні, мотиваційні та етичні компоненти. Запропонована модель дає змогу цілісно оцінювати професійну придатність кандидатів, прогнозувати їхню ефективність і психологічну стійкість у суддівській діяльності. Наукове значення також полягає у виокремленні психодіагностичних критеріїв, що забезпечують надійність та об'єктивність оцінювання особистісних якостей кандидатів. Розроблені підходи розширюють теоретичні уявлення про психологічні чинники професійної компетентності судді, зокрема про взаємозв'язок емоційного інтелекту, емпатії, мотивації та етичної зрілості. Результати дослідження поглиблюють наукові основи юридичної психології та можуть бути використані для подальшого розвитку психологічних технологій добору й підготовки суддівських кадрів.

Практичне значення та використання результатів роботи. Отримані результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у практиці професійно-психологічного відбору кандидатів у судді, в системі оцінювання їхньої психологічної готовності, стійкості та етичної надійності. Розроблена інтегрована модель відбору може бути впроваджена у діяльність Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Національної школи суддів України, кадрових підрозділів судової адміністрації та освітніх центрів підготовки суддівських кадрів.

Рекомендації, сформульовані у роботі, можуть бути використані психологами-консультантами, які здійснюють професійний відбір державних службовців і працівників правоохоронної сфери, а також у процесі розробки навчально-тренінгових програм із формування емоційної стійкості, етичної рефлексії та професійної відповідальності майбутніх суддів.

Отримані дані можуть стати методологічною основою для створення цифрових платформ психологічного оцінювання, побудови індивідуальних профілів придатності кандидатів і систем моніторингу психологічного стану суддів.

Результати дослідження були впроваджені у практику Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», Національної школи суддів України, а також використані у навчально-тренінговому процесі Хмельницького національного університету та Чернігівського інституту МАУП.

Розроблені методичні рекомендації та психодіагностичні інструменти також рекомендовані для використання у підвищенні кваліфікації суддів, формуванні програм психологічного супроводу та профілактики професійного вигорання у сфері правосуддя.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них авторки. Розроблені у дисертації наукові положення, теоретичні узагальнення та емпіричні результати є самостійним внеском Казачук Ольги Сергіївни у розвиток проблематики професійно-психологічного відбору кандидатів у судді. Авторкою особисто здійснено теоретичне узагальнення сучасних підходів, розроблено структурно-функціональну модель психологічної готовності майбутніх суддів, проведено емпіричне дослідження та статистичний аналіз отриманих даних.

В опублікованих працях, підготовлених у співавторстві, особистий внесок Казачук О.С. становить близько 75 %, що охоплює постановку проблеми, формування вибірки, розробку методичного інструментарію, інтерпретацію результатів і підготовку основних висновків. У дисертаційній роботі не використано матеріалів, що належать співавторам без особистої участі здобувачки.

За результатами дисертаційної роботи опубліковано 17 наукових праць, у тому числі 1 стаття проіндексована у наукометричній базі Scopus, 10 статей у фахових виданнях України, внесених до міжнародних науково-метричних баз даних, дві праці апробаційного характеру, п'ять доповідей на міжнародних і всеукраїнських конференціях, круглих столах, марафонах.

Основні положення та результати дослідження також доповідалися й обговорювалися на засіданнях кафедри Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук, Міжрегіональна Академія управління персоналом.

Список опублікованих праць за темою дисертації

I. Статті в наукових фахових виданнях, включених до переліку, затвердженого МОН України:

1. Казачук О. С. Особливості професійно-психологічного відбору кандидатів у судді. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. Психологія. 2023. (3(59). С. 12-18. DOI <https://doi.org/10.32689/maup.psvch.2023.3.2>

2. Казачук О. С. Мотиваційний шлях кандидата у судді. *Габітус*. Випуск 59. 2024. С. 230-233. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.59.40>

3. Казачук О.С. Професійно-психологічний відбір суддів як ключовий фактор забезпечення якості і справедливості правосуддя у демократичному суспільстві. *Габітус*. Соціальна психологія. Юридична психологія. Випуск № 62. 2024. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.62.41>

4. Казачук О. С. Гендерні особливості професійно-психологічного відбору кандидатів у судді: аналіз психологічних якостей чоловіків та жінок. *Наукові*

праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Психологія. Випуск 3 (64). 2024. С. 20-24. DOI <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2024.3.3>

5. Казачук О. С. Матеріальне забезпечення суддів як чинник мотивації в професійно-психологічному відборі. *Габітус. Соціальна психологія. Юридична психологія*. Випуск № 69. Том 2. 2025. С. 123-129. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.69.2.23>

6. Казачук О. С. Архетипи, влада і доброчесність: психологічні основи відбору суддів у контексті концепцій Юнга та Ніцше. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. Психологія. 2025. (2(67)). С. 38-46. DOI <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2025.2.6>

II. Статті у фахових наукових виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз даних:

1. Kazachuk O. S. Integration of professional and psychological criteria in the selection of candidates for judicial positions. *International scientific conference*. Wloclawek, Republic of Poland October 3-4, 2024. pp. 48-51. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-478-8-13>

2. Oleksii Tolmachov, Mykhailo Zhylin, Viktoriia Mendelo, Maryna Kyrylishyna, Olha Kazachuk. Enhancing Mental Health through Strategies for the Development of Emotional Intelligence. *Enhancing Mental Health through Strategies for the Development of Emotional Intelligence*. Volume 23. 2024. pp. 327-340.

III. Статті в інших наукових виданнях та матеріалах науковопрактичних конференцій:

1. Казачук О. С. Психологічні особливості професійного відбору кандидатів у судді в умовах воєнного конфлікту та їх роль у забезпеченні верховенства права. *Всеукраїнська науково-практична конференція «Безпекова ситуація в Україні в умовах війни: стан, загрози, напрями забезпечення безпеки»*. 27 вересня 2024 року. С. 338-341.

2. Казачук О. С. Теоретико-правові засади визначення професійної придатності кандидатів у судді. *Наукові розвідки з актуальних проблем приватного та публічного права*. VII Міжнародна науково-практична конференція. 24 квітня 2024. С. 11.

3. Казачук О. С., Раєвська Я. М. Психологічні чинники ментального здоров'я в контексті професійного самовизначення та відбору кандидатів на посаду судді. *Наукова школа академіка Івана Зязюна у працях його соратників та учнів* : матеріали 9-ї наук.-практ. конф. 22-23 травня 2025 р. / заг. ред. Романовського О. Г. ; МОН України, НАПНУ, Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т» та ін. Харків : НТУ «ХПІ». 2025. С. 132-133.

4. Казачук О. С. Професійно-психологічний відбір кандидатів у судді як механізм політичної соціалізації у системі правосуддя. *XV Всеукраїнська науково-практична конференція із зарубіжною участю Соціалізація особистості у сучасних соціокультурних і соціально-політичних контекстах*. Харківський

національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. До 80-річчя від дня присвоєння університету імені Г. С. Сковороди. 31 січня 2025. С. 77-79.

5. Казачук О. С. Особливості професійно-психологічного відбору кандидатів у судді. *IV Міжнародна науково-практична конференція «Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку»*. 20-21 лютого 2025 року (доповідь, сертифікат)

6. Казачук О. С. Професійно-психологічний відбір кандидатів у судді як складова кадрового менеджменту у системі сталого розвитку судочинства. *VIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством»* присвячена пам'яті професора, заслуженого працівника вищої школи Фесенка Дмитра Мусійовича 25 березня 2025 р. Полтава (доповідь, сертифікат).

7. Казачук О. С. Психологічна модель професійного відбору кандидатів у судді: розробка, оцінка ефективності та напрями впровадження. *2 Міжнародна науково-практична конференція «Challenges and Opportunities in Modern Scientific Research»*. 23-25 квітня 2025 р. Івано-Франківськ (доповідь, сертифікат).

8. Казачук О. С. Психологічні виклики та особливості відбору жінок на посаду судді. *4 Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Future of Work: Technological, Generational and Social Shifts»*. 1-2 травня 2025 року. Дніпро (доповідь, сертифікат).

9. Казачук О. С. Особливості професійно-психологічного відбору кандидатів у судді. Ніч молодіжної науки в умовах війни від Ради молодих учених при Міністерстві освіти і науки України. 8 листопада 2024 року (доповідь, сертифікат).

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана кваліфіковано, грамотно, науковим стилем, виклад матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій можна охарактеризувати як доступний.

Характеристика особистості здобувача. Казачук Ольга Сергіївна зарекомендувала себе як цілеспрямована, відповідальна та високопрофесійна дослідниця, яка володіє глибокими знаннями з психології, розвиненим аналітичним мисленням і здатністю до наукової творчості. У процесі підготовки дисертаційного дослідження проявила високий рівень академічної культури, самостійність у прийнятті рішень і наполегливість у досягненні поставленої мети.

Вона вміло поєднує теоретичні знання з практичними навичками, продемонструвала здатність до комплексного опрацювання великого обсягу наукової літератури, системного аналізу й узагальнення отриманих результатів.

Ольга Сергіївна характеризується як дисциплінована, доброзичлива, комунікабельна особистість із високою культурою спілкування, схильністю до наукової рефлексії та конструктивного діалогу. Її відрізняють уважність до деталей, принциповість, аналітична точність і прагнення до професійного самовдосконалення.

Здобувачка успішно опанувала освітньо-наукову програму підготовки докторів філософії за спеціальністю 053 «Психологія», показала високий рівень готовності до наукової, освітньої та практичної діяльності у сфері психології професійного розвитку.

Рекомендую Казачук Ольгу Сергіївну як компетентну, науково зрілу та морально виважену особистість, здатну до подальшої самостійної дослідницької роботи й ефективного професійного зростання.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК ЩОДО ДИСЕРТАЦІЇ:

1. За науковою новизною, теоретичним та практичним значення результатів дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія» Казачук Ольги Сергіївни на тему: «Особливості професійно-психологічного відбору кандидатів у судді» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 283 від 03.04.2019 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р. та № 502 від 19.05.2023 р.).

2. Порушити клопотання перед Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом про утворення спеціалізованої вченої ради з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації Казачук Ольги Сергіївни на тему: «Особливості професійно-психологічного відбору кандидатів у судді» з метою присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія» у складі:

Каліна Ірина Іванівна – доктор економічних наук, професор, заступник директора Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу, Міжрегіональна Академія управління персоналом – голова разової спеціалізованої вченої ради;

Палій Світлана Анатоліївна, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри міжнародних відносин, декан Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук, Міжрегіональна Академія управління персоналом – рецензент;

Коkun Олег Матвійович – доктор психологічних наук, дійсний член (академік) НАПН України, директор Інституту психології імені Г.С.Костюка Національної академії педагогічних наук України – офіційний опонент.

Миронець Сергій Миколайович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Державного торговельно-економічного

університету – офіційний опонент;

Шпортун Оксана Миколаївна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» - офіційний опонент.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів наук та кандидатів наук: всього: «за» – 16, «проти» – немає, «утрималося» – немає. У тому числі: 4 докторів психологічних наук, 2 докторів педагогічних наук, 1 доктор економічних наук, 4 кандидати психологічних наук, 1 кандидат педагогічних наук, 1 кандидат політичних наук, 1 кандидат філософських наук, 2 кандидати наук з державного управління.

Головуючий доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології

В.Б. Синякова

Секретар кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології

О.Б. Мельничук